

**УМОВИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
МОДУЛЬНОГО ПІДХОДУ НА
УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В
СІЛЬСЬКИХ І МІСЬКИХ ЗАКЛАДАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Трачук Сергій, Круцевич Тетяна, Мамедова Інна
Національний університет фізичного виховання і спорту України

DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-101

Annotation

Introduction. The article is devoted to the study of new physical culture programs and existing conditions for the implementation of a modular approach in physical education lessons in rural and urban institutions of general secondary education.

Study purpose. Determine the conditions for the implementation of a modular approach in physical education lessons in rural and urban institutions of general secondary education.

Material and methods. The studies were carried out in EIA No. 17 in Kyiv, No. 1 in Chernivtsi, Voloshinevsky UVK of Baryshevsky District and Kodryansky Lyceum of Makarovsky Settlement Council of Buchansky District of Kyiv Region. The following methods were used in the course of the study: theoretical analysis and generalization of scientific literature; questioning; methods of mathematical statistics.

Results. Among the reasons that prevent choosing variable modules for physical education classes in urban schools is a large number of students in one lesson, several classes in the gym at the same time. In rural schools, students determined the lack of the necessary sports equipment for studying selected sports. Together with a fairly high percentage of respondents in rural and urban schools is the lack of necessary conditions for conducting lessons of a favorite sport. The assessment of the material and technical support of the subject by markers: the quality of the equipment of the gym, sports grounds, inventory is determined by the students of urban and rural schools as mediocre, much is missing. The bank of variable modules that middle school students would like to master is quite diverse, but the implementation requires appropriate work on the ground in institutions of general secondary education.

Conclusions. The relevant criteria for selecting variable modules are undoubtedly availability of material and technical infrastructure, environmental friendliness of educational environment, sports traditions of a region, provision of personnel and desires of students, which determine the characteristic trends that are reflected in our data, taking into account different territorial locations.

Key words: program, variable modules, physical culture, institutions of general secondary education, questioning.

Анотація

Вступ. Стаття присвячена дослідженню нових програм з фізичної культури та наявних умов для реалізації модульного підходу на уроках фізичної культури в сільських і міських закладах загальної середньої освіти.

Мета дослідження: визначити умови для реалізації модульного підходу на уроках фізичної культури в сільських і міських закладах загальної середньої освіти.

Матеріал і методи. Дослідження проводились у ЗЗСО № 17 м. Київ, №1 м.Чернівці, Волошинівському НВК Барішівського району та Кодрянському ліцеї Макарівської селищної ради Бучанського району Київської області. У ході дослідження використано такі методи: теоретичний аналіз і узагальнення наукової

літератури; анкетування; методи математичної статистики.

Результати. Серед зазначених причин, які заважають обирати варіативні модулі для занять на уроках фізичної культури в міських школах, є: велика кількість учнів на одному уроці, наявність одночасно декількох класів в спортивному залі. В сільських школах учнями визначено брак необхідного спортивного інвентарю для вивчення обраних видів спорту. Спільним з досить високим відсотком у респондентів сільських і міських шкіл є відсутність необхідних умов для проведення уроків з видів спорту, які подобаються. Оцінка матеріально-технічного забезпечення предмета за маркерами: якості обладнання спортзалу, спортмайданчиків, інвентарю визначається учнями міських і сільських шкіл, як посередня, багато чого не вистачає. Банк варіативних модулів, які учні середніх класів хотіли б опанувати, досить різноманітний, однак реалізація потребує відповідної роботи на місцях у закладах загальної середньої освіти.

Висновки. Відповідними критеріями відбору варіативних модулів безперечно є наявність матеріально-технічної інфраструктури, екологічність освітнього середовища, спортивні традиції регіону, забезпечення кадрами та бажання учнів, що і визначають характерні тенденції які відображені в наших даних з урахуванням різної територіальної локації.

Ключові слова: програма, варіативні модулі, фізична культура, заклади загальної середньої освіти, анкетування.

Вступ. В останні десятиліття в різних країнах світу і їх передових системах шкільного фізичного виховання превалує оздоровча спрямованість, що визначає основу якості і здорового способу життя підростаючого покоління (Krutsevich, Pangelova, Trachuk, Ivanik, 2019; Москаленко, Яковенко, Овчаренко, Сидорчук, 2020; Москаленко, Яковенко, Овчаренко, 2021).

В документах ВООЗ заходи з підвищення рухової активності серед молоді в секторі освіти визнаються в якості одного із самих економічно ефективних підходів суспільної охорони здоров'я (ВОЗ, 2018).

Навчання фізичної культури в основній школі спрямоване на досягнення загальної мети базової загальної середньої освіти, що полягає у розвитку і соціалізації особистості учнів, формуванні їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів (Бакіко, 2005; Круцевич, 2012; Мамешина, Масляк, Жук, 2015).

Аналіз розвитку сучасної сис-

теми шкільної освіти в Україні показує, що здійснені позитивні кроки в проведенні концептуально нової навчальної програми з фізичної культури для учнів 5-11 класів, де основною метою є: формування в учнів стійкої мотивації щодо збереження свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовки; гармонійний розвиток природних здібностей та психічних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя (Круцевич та ін., 2009; Сороколіт, 2015; Сідлак, 2018).

Здійснений аналіз нових підходів, що внесені до сучасної навчальної програми виявив позитивне ставлення вчителів фізичної культури до сучасної програми: 76 % опитаних учителів визнають, що розподіл навчального матеріалу на варіативну й інваріантну складові є позитивним; 57 % вважають програму «інноваційною»; 88 % стверджують, що програма сприяє повному чи частковому формуванню здорового способу життя учнів (Сороколіт, 2014).

Аналізуючи реальний стан упровадження навчальної програми, послідовне використання варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури у навчально-виховному процесі за-

кладів загальної середньої освіти варто зазначити, що, предметом досліджень залишається вивчення умов для їх впровадження з урахуванням реалій закладів загальної середньої освіти різної територіальної локації.

В останні два роки Інститутом модернізації змісту освіти розроблена і впроваджується нова програма з фізичної культури, де пропонується вже більше 40-а варіативних модулів з видів спорту, використання в одному уроці фізичної культури 3-х модулів різних видів, присутність в одному спортивному залі 2-х, 3-х класів тощо. Це пропонується під гаслом: «Против до інноваційних технологій» (Модельна програма, 2021).

З огляду на це нами було проведено дослідження реальних умов організації фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти міської і сільської місцевості.

Гіпотеза. Ґрунтується на припущенні, що саме умови екологічного середовища в сільських і міських закладах загальної середньої освіти, матеріально-технічне забезпечення є ключовими для реалізації модульного підходу на уроках фізичної культури.

Мета дослідження – визначити умови для реалізації модульного підходу на уроках фізичної

культури в сільських і міських закладах загальної середньої освіти.

Матеріал і методи. В процесі дослідження були використані такі методи: теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури; анкетування; методи математичної статистики.

Учасники. В опитуванні методом анкетування взяли участь 229 учнів 5-9 класів ЗЗСО № 17 м. Київ, №1 м. Чернівці, Волошинівського НВК Баришівського району та Кодрянського ліцею Макарівської селищної ради Бучанського району Київської області.

Процедура (організація дослідження). На базі вищезазначених закладів загальної середньої освіти було проведено анкетування. Допомогу та консультації учням при заповнюванні анкет надавали вчителі фізичної культури.

Статистичний аналіз. Розрахунки здійснювалися з використанням пакету прикладних програм Microsoft Excel XP 2010 з визначенням відносних показників (відсотків).

Результати. В наших дослідженнях гіпотеза орієнтувалась на місце проживання і умови у визначенні пріоритетів дітей середнього шкільного віку для використання варіативних модулів на уроках фізичної культури.

Одним із ключових у наших наукових розвідках є питання вибору варіативного модулю програми з фізичної культури, точніше, – причин, що заважають у їх виборі (табл. 1).

Перебування великої кількості учнів на одному уроці в спортивному залі було найвищою перешкодою у виборі модулів за результатами опитування учнів міських шкіл. В міських школах у відповідях 27,94-47,76 % респондентів відзначено про велику кількість учнів на одному уроці, це декілька класів в спортивній залі одночасно, що не дозволяє з такою щільністю використовувати деякі варіативні модулі.

Немає необхідних умов для

проведення уроків за вибраними варіативними модулями, які подобаються зазначили учні міських (26,87 % і 22,06 %) і сільських шкіл (28,26 % і 39,58 %).

Про те, що вчителів не цікавить думка учнів при виборі відповідного варіативного модулю, відзначило незначний відсоток у всіх школах. Водночас, треба звернути увагу на вищесказане, що є ключовим компонентом для вирішення питання у формуванні потребово-мотиваційного підходу і залежить від високої фахової компетентності педагогів у процесі роботи.

Треба зважати, що ключовим у відповідях учнів сільських шкіл було твердження про відсутність необхідного спортивного інвентарю, відповідного обладнання для належного вивчення обраних варіативних модулів (41,30 % і 43,75 %).

Згідно отриманої інформації про відсутність спортивного інвентарю необхідного для вивчення відповідного модулю, зазначили учні (хлопці і дівчата) міських шкіл 19,40 % - 33,82 % та сільських шкіл – 41,30 % - 43,75 %. Такі дані

є визначальними і на них потрібно зважати при прийнятті відповідних управлінських, організаційних і методичних рішень.

Для більш ефективного поєднання навчальної та позакласної роботи особливого значення набуває матеріально-технічне та фінансове забезпечення процесу фізичного виховання, насамперед, – у закладах загальної середньої освіти, де безпосередньо і повинна формуватися всебічно розвинута особистість, здорова нація.

Загалом рушійним чинником реалізації сучасного підходу проведення уроків фізичної культури і є матеріально-технічне забезпечення (табл. 2).

Загальний висновок з даних вище представленої таблиці 3 наступний – різноманіття модулів у закладах загальної середньої освіти обумовлене можливостями цих закладів.

Також фактором реалізації модулів є відповідна компетентність вчителя до використання інноваційних підходів зі здобувачами освіти. З урахуванням сучасних тенденцій в сучасному освітньому процесі підвищення кваліфі-

Таблиця 1

**Відповіді учнів середнього шкільного віку на питання:
«Які причини заважають обирати варіативні модулі
для занять на уроках фізичної культури», %**

Визначені твердження анкети	Міські школи		Сільські школи	
	хлопці n=67	дівчата n=68	хлопці n=46	дівчата n=48
Велика кількість учнів на одному уроці (декілька класів в спортивному залі одночасно)	47,76	27,94	-	-
Немає необхідних умов для проведення уроків з виду спорту, який мені подобається	26,87	22,06	28,26	39,58
Немає необхідного спортивного інвентарю для вивчення обраного мною виду спорту	19,40	33,82	41,30	43,75
Вчитель не цікавиться думкою учнів	2,99	2,94	4,35	8,33
Мала кількість уроків фізичної культури на тиждень	2,99	13,24	26,09	8,33

Таблиця 2

Відповідь на питання: «Як Ви оцінюєте матеріально-технічне забезпечення предмета (наявність і якість обладнання спортзалу, спортмайданчика, інвентарю тощо?»), %

Визначені твердження анкети	Міські школи		Сільські школи	
	хлопці n=67	дівчата n=68	хлопці n=46	дівчата n=48
Забезпечення цілком достатнє, є практично все необхідне	37,31	36,76	32,61	27,08
Забезпечення посереднє, багато чого не вистачає	61,19	60,29	60,87	58,33
Забезпечення практично відсутнє	1,49	2,94	6,52	14,58

каціє є важливим компонентом здоров'язберігаючих технологій і інтеграції запропонованих варіативних модулів.

В таблиці 4 представлено результатами опитування учнів стосовно їх бачення відповідності умов в закладах загальної середньої освіти для вивчення варіативних модулів.

Аналіз отриманих результатів стосовно умов матеріально-технічного забезпечення закладів загальної середньої освіти дозволяє стверджувати, що заняття ігровими видами спорту більше всього є спільним для реалізації.

Заклади загальної середньої освіти мають на балансі спортивні зали, де можна реалізувати значну частину варіативних модулів, однак це потребує додаткових ініціатив адміністрації закладів

освіти, активності і креативності вчителів фізичної культури.

Використання варіативних модулів у водному середовищі є можливим для реалізації, на жаль, тільки в міських школах, хоча це поодинокі випадки. Для занять легкою атлетикою є умови на тих об'єктах, де проводилося опитування, і наявні майданчики можуть бути універсальними і слугувати для інтеграції варіативних модулів.

Відповідно програми з фізичної культури є обов'язково таке опитування учнів в кінці навчального року для планування вчителем навчального матеріалу на наступний навчальний рік. Перелік модулів, який пропонується, відповідає критеріям реальності та конкретності тих умов, які є в закладі загальної середньої освіти.

Змістове наповнення варіативної складової заклад загальної середньої освіти формує самостійно із модулів, запропонованих навчальною програмою. Учні мають опанувати в середньому 3-5 варіативних модулів протягом навчального року, де є можливість мотивованого збільшення чи зменшення кількості годин на вивчення окремих модулів (за планом не менше 18 годин) (Програма з фізичної культури, 2018).

Визначалася також думка учнів середнього шкільного віку відносно варіативних модулів, які їм імпонують, і в повному спектрі представлені в програмі (табл.5).

Для хлопців середнього шкільного віку міських шкіл є цікавими наступні модулі: баскетбол (49,25%), волейбол (38,81%), бадмінтон (32,84%), футбол (28,36%) і настільний теніс (28,36%). Є також цікавими гандбол, вправи з гантелями, легка атлетика, спортивне орієнтування (16,42%).

У хлопців середнього шкільного віку сільських шкіл визначено інтерес до таких модулів: баскетбол (45,65%), волейбол (36,96%), військово-патріотичні ігри (41,30%), спортивне орієнтування, настільний теніс і футбол (28,26%).

Є частка хлопців, яким імпонує бадмінтон (23,91%), регбі (1,57%) та вправи з гирями (17,39%). У хлопців міських і сільських шкіл визначено зацікавленість не в значному відсотку до інших модулів,

Таблиця 3

Варіативні модулі, які вивчають у школі на уроках фізичної культури діти середнього шкільного віку

Локація досліджень	Варіативні модулі уроку
Міські школи	Аквааеробіка, бадмінтон, баскетбол, військово-спортивні ігри, волейбол, вправи з гирями, гандбол, гімнастика, легка атлетика, настільний теніс, плавання, спортивне орієнтування, теніс, футбол
Сільські школи	Бадмінтон, баскетбол, військово-спортивні ігри, волейбол, гандбол, гімнастика, легка атлетика, лижна підготовка, настільний теніс, спортивне орієнтування, футбол

Таблиця 4

Відповідність умов для вивчення видів спорту у закладах загальної середньої освіти різної територіальної локації (спортивний інвентар, спортивний зал, спортивний майданчик)

Види спорту/варіативні модулі	Міська школа	Сільська школа
Аквааеробіка	+	-
Бадмінтон	+	+
Баскетбол	+	+
Військово-спортивні ігри	-	+
Волейбол	+	+
Вправи з гири	+	-
Гандбол	+	+
Гімнастика	+	+
Легка атлетика	+	+
Лижна підготовка	-	+
Настільний теніс	+	+
Плавання	+	-
Регбі	-	-
Спортивне орієнтування	-	+
Степ аеробіка	+	+
Теніс	+	-
Фехтування	-	-
Футбол	+	+
Черлідинг	+	-

виходячи з даних, продемонстрованих в таблиці 5.

Щодо скомпонованості варіативних модулів, – спостерігається деяка різниця в їх виборі; так у хлопців сільських шкіл є значний інтерес до військово-патріотичних ігор, спортивного орієнтування.

Популярним у дівчат середнього шкільного віку міських шкіл є варіативні модулі: аеробіка (26,47 %), баскетбол (35,29 %), степ аеробіка (33,82 %), волейбол (30,88 %), аквааеробіка (25,00 %), плавання (26,47 %). Серед модулів, які викликали інтерес, також можна виділити теніс (22,06 %), черлідинг (17,65 %).

В сільських школах для дівчат середнього шкільного віку цікавими є наступні варіативні модулі: спортивне орієнтування (43,75 %), баскетбол (39,58 %),

бадмінтон, волейбол (35,42 %), степ аеробіка (27,08 %), аеробіка (25,00 %). Викликає інтерес також черлідинг, настільний теніс (22,92 %),

Визначено, що степ-аеробіка, аквааеробіка, черлідинг викликають зацікавленість у дівчат середнього шкільного віку в незалежності від територіальної локації закладу загальної середньої освіти. Однак важливим моментом є їх практична реалізація з урахуванням всіх внутрішніх і зовнішніх факторів.

Загалом запропоновані модулі викликали інтерес в учнів середнього шкільного віку з різною часткою. Відповідна просвітницька робота може сприяти збільшенню популярності варіативних модулів за рахунок проінформованості про правила гри,

особливості їх проведення, яскравих відеодемонстрацій тощо.

Дискусія. Розглядаючи скомпонованість варіативних модулів, спостерігаємо деяку різницю в їх виборі у хлопців і дівчат сільських шкіл і міських шкіл.

За даними фахових досліджень вплив на формування інтересу до спеціально організованої рухової активності дітей середнього шкільного віку базується на конфігурації виховних чинників: строгості, вихованні ініціативи, ставленні до школи, жорсткості у вихованні, взаємовідносинах у родині, взаємодопомозі у родині, спільності інтересів (Krutsevich, Marchenko, Trachuk, Panhelova, Napadij, Dovgal, 2021).

Визначення рівня рухової активності за інтегрованою оцінкою у учнів 5-9 класів міської та сільської шкіл в урочний і позаурочний час дозволяє констатувати той факт, що вони є структурно відмінні в її наповненні, що визначає і вагу внеску (Трачук, Мамедова, Семененко, 2022).

Пангелова Н., Рубан В., Пангелов Б. (2020). в своїх дослідженнях відмічають про важливість умов необхідних для реалізації педагогічних засад оптимізації фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями сільських загальноосвітніх шкіл.

Самооцінка фізичного розвитку хлопців і дівчат, її відмінності, можуть бути пов'язані зі способом життя, змістом фізкультурного процесу в школі, а також із гендерними особливостями (Krutsevich, Marchenko, Trachuk, Priymak, Panhelova, Kholodova, 2021).

За даними досліджень Сороколіт Н. (2014), рівень впровадження варіативних модулів навчальної програми не завжди відповідає стану матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів та інтересам учнів.

Дані Шиян О.І., Кравченко Н.С. (2012) засвідчують, що вчителі фізичної культури у процесі

Таблиця 5

Варіативні модулі, які хотіли б вивчати у своїй школі учні середнього шкільного віку, %

Варіативний модуль	Міська школа		Сільська школа	
	хлопці n=67	дівчата n=68	хлопці n=46	дівчата n=48
Аквааеробіка	-	25,00	-	10,42
Аеробіка	-	26,47	-	25
Бадмінтон	32,84	33,82	23,91	35,42
Баскетбол	49,25	35,29	45,65	39,58
Військово-спортивні ігри	5,97	1,47	41,30	
Волейбол	38,81	30,88	36,96	35,42
Вправи з гирями	16,42	-	17,39	-
Гандбол	16,42	14,71	-	4,17
Гімнастика	5,97	11,76	4,35	6,25
Легка атлетика	16,42	17,65	15,22	18,75
Лижна підготовка	-	-	-	-
Настільний теніс	28,36	14,71	28,26	22,92
Плавання	7,46	26,47	4,35	10,42
Регбі	10,45	-	19,57	-
Спортивне орієнтування	16,42	13,24	28,26	43,75
Степ аеробіка	-	33,82	-	27,08
Теніс	14,93	22,06	6,52	6,25
Фехтування	11,94	-	-	2,08
Футбол	28,36	-	28,26	-
Черлідинг	-	17,65	-	22,92

впровадження варіативних модулів зіштовхуються із труднощами, серед яких: незадовільний стан матеріально-технічної бази навчальних закладів; існує потреба у наданні організаційно-методичної допомоги фахівцям; відсутність належних умов для якісного проведення уроків фізичної культури.

В даному питанні наочним є аналіз відповідної статистики щодо забезпеченості відповідної інфраструктури запитам закладів загальної середньої освіти.

Отримані нами результати є досить наочними і цікавими для порівняння з даними (Мамешина, Масляк, Жук, 2015) стосовно матеріально-технічного забезпечення предмету «Фізична культура», на думку вчителів шкіл різних областей, при цьому більша частка

вчителів (52 %) оцінюють стан спортивної бази навчального закладу загальної середньої освіти як незадовільний, а 48 % фахівців вважає, що спортивна база їх навчального закладу знаходиться в задовільному стані. Зокрема, щодо матеріально-технічного забезпечення обласних шкіл 31 % вчителів зазначили, що в їх розпорядженні є тільки спортивний зал; 28 % – спортивний зал і спортивний майданчик; 12 % вчителів – спортивний і тренажерний зал; 9 % – спортивний зал і спортивне ядро; 7 % – тільки спортивний майданчик; 7 % – спортивний, хоореографічний зали і спортивний майданчик, 6 % – два зали і тир (Мамешина, Масляк, Жук, 2015).

Однак з урахуванням децентралізації влади і можливостей об'єднаних територіальних гро-

мад, які акумулюють кошти і управляють власним бюджетом, ситуація з часом можливо зміниться, адже інваріативним положенням заплановано включити до статуту об'єднаної територіальної громади питання розвитку сфери фізичної культури і спорту та збереження і зміцнення здоров'я.

Заходи щодо розвитку і зміцнення матеріально-спортивної бази об'єднаних територіальних громад, у тому числі за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад визначається в пріоритеті (Постанова ВРУ № 47 від 19.10.2016 р; Наказ МОН № 194 від 15.02.2021).

Дослідженнями Сердюка та

співавторів (2020) встановлено наявність тісних взаємозв'язків між прямими та опосередкованими показниками архітектурно-планувальних рішень, які є складовими формування освітнього простору та детермінантами здоров'я учнівської молоді.

Наші дані знаходять підтвердження в результатах досліджень санітарно-гігієнічних умов ЗЗСО даного колективу авторів (Сердюк, Полька, Махнюк, Антомонов, 2020), де визначено, що кожна третя міська школа функціонує з перевищенням нормативного показника щодо наповнюваності класів більш ніж на 23 %, що призводить до скупчення учнів та погіршення санітарно-гігієнічних умов та умов життєдіяльності ЗЗСО.

За даними статистичного звіту «Спортивна Україна-2020», в навчальних закладах налічується 61 тис. 773 спортивні споруди усіх видів, зокрема стадіонів з трибунами на 1500 місць і більше (101 об'єкт), легкоатлетичних манежів (8 об'єктів), спортивних майданчиків з тренажерним обладнанням (4 тис. 302 станції), спортивних майданчиків з нестандартним тренажерним обладнанням (6 тис. 098 станцій), тенісних кортів (188 полів), футбольних полів (4 тис. 434 поля), спортивних залів площею не менше 162 м² (12 тис.)

(Спортивна Україна, 2020).

Однак, з урахуванням загальних потреб, в нас налічувалось до 23.02.2022 року 14 тис 524 закладів загальної середньої освіти і була потреба в розбудові і збільшенні відповідної спортивної інфраструктури.

Дані Павленко Н, Махнюк В. (2020) підтверджують і деталізують за територіальною локацією із загальної кількості у міських ЗЗСО фізкультурну залу мали 4368 (85%), басейн – 201 (4%); у сільських ЗЗСО фізкультурну залу мали 7586 (73 %); басейн – 44 (0,43 %).

Міністром освіти України зазначено, що від початку російського вторгнення на територію України повністю зруйновано 91 заклад освіти, частково отримали пошкодження 923 заклади (дані з сайту <https://mon.gov.ua>). Тому у даний час умови проведення не тільки занять з фізичної культури, а й загалом освітнього процесу як в міських, так і в сільських школах ускладнюється. Загалом на початку навчального року треба буде враховувати не тільки бажання учнів щодо вибору варіативних модулів з виду спорту, а й безпечні умови організації занять з фізичної культури з урахуванням воєнного стану в Україні.

Започаткований соціальний проект «Активні парки – локації

здорової України», відповідно до Указу Президента України від 17 грудня 2020 року № 574/2020, на нашу думку, сприятиме розширенню можливостей закладів освіти в секторі збільшення функціональних спортивних зон.

Висновки. Отже, на наш погляд, відповідними критеріями відбору варіативних модулів безперечно є наявність матеріально-технічної інфраструктури, екологічність освітнього середовища, спортивні традиції регіону, забезпечення кадрами та бажання учнів, що і визначає характерні тенденції, які відображені в наших даних з урахуванням різної територіальної локації.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні особливостей структури навчально-виховного процесу в урочний час для збереження і зміцнення здоров'я школярів сільських шкіл.

Вдячності. Висловлюємо вдячність вчителям фізичної культури ЗЗСО № 17 м. Київ, № 1 м. Чернівці, Волошинівського НВК Баришівського району та Кодрянського ліцею Макарівської селищної ради Бучанського району Київської області.

Література

1. Бакіко І. Вимоги до авторських програм з фізичної культури в системі фізичної освіти. Спортивний вісник Придніпров'я. 2005; (2):100.
2. Круцевич Т.Ю., Дятленко С.М., Турчик І.Х., Кравченко Н.С. та ін. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізична культура. 5-9 класи. Фізичне виховання в школі. 2009; 4:10-15.
3. Круцевич Т.Ю. Концепція удосконалення програм з фізичної культури у загальноосвітній школі. Фізичне виховання в сучасній школі. 2012; 2(78): 8-9.
4. Мамешина М.А., Масляк І.П., Жук В.О. Стан та проблеми фізичного виховання в обласних загальноосвітніх навчальних закладах. Слобо-

References

1. Bakiko I. Requirements for author's programs on physical culture in the system of physical education. Sports Bulletin of the Dnieper. 2005; (2): 100. (In Ukrainian).
2. Krutsevich TYu, Dyatlenko SM, Turchyk IX, Kravchenko NS. etc. Curriculum for secondary schools. Physical Education. Grades 5-9. Physical education at school. 2009; 4: 10-15. (In Ukrainian).
3. Krutsevich TU. The concept of improving physical education programs in secondary school. Physical education in a modern school. 2012; 2 (78): 8–9. (In Ukrainian).
4. Mamshyna MA, Maslyak SP, Zhuk VO. Status and problems of physical education in regional secondary schools. Slobozhansky scientific and

- жанський науково-спортивний вісник. 2015; 3 (47):52-57.
5. Модельна навчальна програма: «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти, 2021. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.12.08.pdf>
 6. Москаленко Н, Яковенко А, Овчаренко С, Сидорчук Т. Організаційно-педагогічні умови забезпечення якості фізичного виховання школярів. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2020; 2(76):7-23.
 7. Москаленко Наталія, Яковенко Артем, Овчаренко Сергій. Сучасні тенденції розвитку фізичного виховання дітей шкільного віку в зарубіжних країнах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2021; 1:161-167.
 8. Павленко Н, Махнюк В. Гігієнічна оцінка стану забезпеченості дитячого населення України закладами загальної середньої освіти у сільських та міських населених пунктах. Молодий вчений, 2020; 7(83): 122-127. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-7-83-27>.
 9. Пангелова Н, Рубан В, Пангелов Б. Педагогічні умови оптимізації фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями початкових класів сільської школи. Спортивний вісник Придніпров'я. 2020;(1):360-81.
 10. Популяризация физической активности в секторе образования. Текущая ситуация и положительный опыт государств-членов Европейского союза в Европейском регионе ВОЗ. 2018. Режим доступу: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/398995/Education-Factsheet_RUS.pdf?ua=1
 11. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади (від 19.10.2016 р № 47). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1695-19#Text>
 12. Рекомендації щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 року. Наказ МОН № 194 від 15.02.2021 року. Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880
 13. Сердюк АМ, Полька НС, Махнюк ВМ, Антомонов МЮ. Санітарне освітнє та містобудівне законодавство України з питань забезпечення умов життєдіяльності учнів у школах: світовий досвід, українські реалії і перспективи. Гігієна населених місць. 2020; 70:7-22.
 14. Сідлак Дмитро. Інтерес школярів 6-х класів до варіативної складової частини навчальної програми. 2015; 3 (47): 52-57. (In Ukrainian).
 5. Model curriculum: "Physical culture. 5-6 classes "for general secondary education, 2021. Access mode: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.12.08.pdf>. (In Ukrainian).
 6. Moskalenko N, Yakovenko A, Ovcharenko S, Sidorchuk T. Organizational and pedagogical conditions for ensuring the quality of physical education of schoolchildren. Slobozhansky scientific and sports bulletin. 2020; 2 (76): 7-23. (In Ukrainian).
 7. Natalia Moskalenko, Artem Yakovenko, Serhiy Ovcharenko. Current trends in the development of physical education of school-age children in foreign countries. Sports Bulletin of the Dnieper. 2021; 1: 161-167. (In Ukrainian).
 8. Pavlenko N, Makhnyuk V. Hygienic assessment of the state of provision of the children's population of Ukraine with general secondary education institutions in rural and urban settlements. Young Scientist, 2020; 7 (83): 122-127. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-7-83-27>. (In Ukrainian).
 9. Pangelova N, Ruban V, Pangelov B. Pedagogical conditions for the optimization of physical culture and health work with primary school students in rural schools. Sports Bulletin of the Dnieper. 2020; (1): 360-81. (In Ukrainian).
 10. Promotion of physical activity in the education sector. Current situation and good experiences of European Union Member States in the WHO European Region. 2018 Access mode: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/398995/Education-Factsheet_RUS.pdf?ua=1. (In Russian).
 11. On ensuring the sustainable development of physical culture and sports in Ukraine in the context of decentralization of power (from 19.10.2016 № 47). Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1695-19#Text>. (In Ukrainian).
 12. Recommendations for the strategic development of physical education and sports training among students for the period up to 2025. Order of the Ministry of Education and Science № 194 of February 15, 2021. Access mode: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880. (In Ukrainian).
 13. Serdyuk AM, Polka NS, Makhnyuk VM, Antomonov MJ. Sanitary educational and town-planning legislation of Ukraine on ensuring the living conditions of students in schools: world experience, Ukrainian realities and prospects. Hygiene of populated areas. 2020; 70:7-22. (In Ukrainian).
 14. Sidlak Dmitry. The interest of 6th grade students in the variable part of the curriculum in physical

- грами з фізичної культури. Молода спортивна наука України. 2018; Т. 2:52-53.
15. Сороколіт Н.С. Дослідження відповідності впровадження варіативних модулів навчальної програми у 6 класі з урахуванням матеріальної бази закладу та інтересів учнів. *Moderní wymoženosti vedy : materialy X Mezinar. vedecko-prakt. konf. Praha, 2014:20–26.*
 16. Сороколіт Н.С. Удосконалення фізичного виховання учнів 5-9 класів із застосуванням варіативних модулів навчальної програми [автореферат]. Львів. держ. ун-т фіз. культури. Л., 2015. 19 с.
 17. Трачук Сергій, Мамедова Інна, Семененко В'ячеслав. Інтегральна оцінка рівня рухової активності учнів 5-9 класів міської та сільської місцевості. *Спортивний вісник Придніпров'я, 2022;1:128-139.* DOI: 10.32540/2071-1476-2022-1-128.
 18. Фізична культура в школі: навчальна програма для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Літера ЛТД, 2018. 368с.
 19. Шиян ОІ, Кравченко НС. Проблеми впровадження варіативної складової навчальної програми. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2012; 9:104-107.*
 20. Krutsevich Tetiana, Marchenko Oksana, Trachuk Sergii, Panhelova Natalia, Napadij Andriy, Dovgal Vasyi. The Configuration of Educational Factors in the Family in Terms of their Impact on the Formation of Interest in Sports in Middle School Children. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ, 2021; 21(2), 101-106.* <https://doi.org/10.17309/tmfv.2021.2.01>
 21. Krutsevich Tetiana, Marchenko Oksana, Trachuk Serhii, Serhiy Priymak, Panhelova Natalia, Kholodova Olha. Peculiarities of self-evaluation of physical development of schoolchildren taking into account their gender characteristics. *Sport Mont, 19(S2), 195-199.*2021 doi: 10.26773/smj.210933.
 22. Krutsevich Tatiana, Pangelova Natalia, Trachuk Sergii, Ivanik Oksana Motor activity of the male and female population in modern society. *Journal of Physical Education and Sport. 2019; 19 (3) 231:1591–1598.* DOI:10.7752/jpes.2019.03231
 15. Sorokolit NS. Research of conformity of introduction of variable modules of the curriculum in 6 class taking into account material base of establishment and interests of pupils. *Moderní wymoženosti vedy : materialy X Mezinar. vedecko-prakt. konf. Praha, 2014:20–26.* (In Ukrainian).
 16. Sorokolit NS. Improving the physical education of students in grades 5-9 with the use of variable modules of the curriculum [abstract]. *Lviv. state University of Phys. culture. L., 2015. 19 p.* (In Ukrainian).
 17. Trachuk Serhiy, Mamedova Inna, Semenenko Vyacheslav. Integral assessment of the level of motor activity of students in grades 5-9 in urban and rural areas. *Sports Bulletin of the Dnieper, 2022;1:128-139.* DOI: 10.32540/2071-1476-2022-1-128. (In Ukrainian).
 18. Physical culture at school: curriculum for 5-9 grades of secondary schools. *Kyiv: Litera LTD, 2018. 368p.* (In Ukrainian).
 19. Shiyani OI, Kravchenko NS. Problems of implementation of a variable component of the curriculum. *Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports. 2012; 9: 104-107.* (In Ukrainian).
 20. Krutsevich Tetiana, Marchenko Oksana, Trachuk Sergii, Panhelova Natalia, Napadij Andriy, Dovgal Vasyi. The Configuration of Educational Factors in the Family in Terms of their Impact on the Formation of Interest in Sports in Middle School Children. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ, 2021; 21(2), 101-106.* <https://doi.org/10.17309/tmfv.2021.2.01>
 21. Krutsevich Tetiana, Marchenko Oksana, Trachuk Serhii, Serhiy Priymak, Panhelova Natalia, Kholodova Olha. Peculiarities of self-evaluation of physical development of schoolchildren taking into account their gender characteristics. *Sport Mont, 19(S2), 195-199.*2021 doi: 10.26773/smj.210933.
 22. Krutsevich Tatiana, Pangelova Natalia, Trachuk Sergii, Ivanik Oksana Motor activity of the male and female population in modern society. *Journal of Physical Education and Sport. 2019; 19 (3) 231:1591–1598.* DOI:10.7752/jpes.2019.03231.

Трачук Сергій

Національний університет о виховання і спорту.
м. Київ, вул. Фізкультури, 1; 03150, Україна
e-mail: trachuk_sergey@i.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5580-0510>

Круцевич Тетяна

Національний університет о виховання і спорту.
м. Київ, вул. Фізкультури, 1; 03150, Україна

e-mail: tmfv@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4901-6148>

Мамедова Інна

Національний університет о виховання і спорту.

м.Київ, вул. Фізкультури, 1; 03150, Україна

e-mail: grinchukveronika1@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1017-9369>